به نام خدا

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین
دانشکده پرستاری مامایی

نام درس: فرآیند پرستاری و بررسی وضعیت سلامت	**تعداد واحد:** ۱/۵ واحد (۱ واحد نظری – ۰/۵ واحد عملی)
مقطع: کارشناسی پرستاری	**مدت زمان ارائه درس:** ۱۷ ساعت نظری و ۱۷ ساعت عملی
پیش نیاز: فیزیولوژی - اصول و مهارت‌های پرستاری	
مسئول درس: دکتر سیده آمنه مطلبی (ammotalebi@yahoo.com) مدرس همگار: علی رزاق پور alirazaghpooor@yahoo.com	

شرح درس

در این درس، دانشجویان با اهمیت فرآیند پرستاری، اصول و مراحل پنجگانه آن و زبان‌های استاندارد پرستاری آشنا خواهند شد، و به طور عملی، به آنان چگونگی انجام مصاحبه و کسب تاریخچه سلامتی و روش‌های متفاوت معاینه فیزیکی دستگاه‌های مختلف بدن آموزش داده خواهد شد، و بر مبنای الگوی گوردون، با بررسی جامع پرستاری و حوزه‌های سیزده‌گانه آن در مراحل سنی مختلف آشنا خواهند شد.

اهداف درس

هدف کلی:

آشنایی با روش شناسایی نیازها، مشکلات، تغییر در وضعیت عملکردی مددجو در حوزه‌های مختلف سلامتی از طریق معاینه فیزیکی و اخذ شرح حال، و توانایی تشخیص براساس داده‌های جمع‌آوری شده از مددجو و خوشه‌بندی آن‌ها، مشکلات بالفعل و بالقوه، خطرات و قوت‌های او در قالب تشخیص‌های پرستاری ناندا، و آشنایی با اصول مراقبت از مددجو در قالب مراحل پنجگانه فرایند پرستاری شامل بررسی، تشخیص پرستاری، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی اثربخشی مداخلات پرستاری.

اهداف ویژه:

در پایان این دوره، از دانشجویان انتظار می‌رود تا به اهداف رفتاری زیر دست پیدا کنند:

الف) نظری:

- ✓ معرفی چارچوب فرآیند پرستاری، مراحل پنج‌گانه بررسی، تشخیص‌گذاری پرستاری، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی، و نحوه به کارگیری آن در مراقبت از مددجویان
- ✓ ضرورت استفاده از نظریه، مدل یا چارچوب پرستاری برای پایش وضعیت سلامت مددجو و تمایز آن با پایش وضعیت سلامت انجام شده توسط سایر دیسپلین‌ها، برای مثال پزشکان
- ✓ مهارت‌های تفکر نقادانه، استدلال تشخیصی و قضاوت بالینی، و نحوه به کارگیری آن‌ها در مراحل مختلف فرآیند پرستاری
- ✓ انجام مصاحبه با مددجو و نحوه برقراری ارتباط
- ✓ گرفتن تاریخچه پرستاری از مددجو (بیمار / خانواده / جامعه)
- ✓ روش‌های بررسی جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی (اصول شرح‌حال‌گیری، مصاحبه و مطالعه پرونده پزشکی یا پرونده سلامت)
- ✓ جنبه‌های مختلف آماده‌سازی مددجو، محیط و شرایط جهت انجام معاینه

- ✓ وسایل انجام معاینات دستگاه‌های مختلف بدن
- ✓ بررسی جامع پرستاری، معرفی مدل الگوهای سلامت عملکردی گوردون (Gordon's Functional Health Patterns) به عنوان چارچوبی برای بررسی وضعیت سلامت مددجو در حوزه‌های سیزده‌گانه، شامل:
  - حوزه ۱: ارتقای سلامت
  - حوزه ۲: تغذیه (معاینه دهان، دندان‌ها، حلق و بلع)
  - حوزه ۳: دفع و تبادلات (معاینه دستگاه گوارش و شکم، دستگاه ادراری و بررسی وضعیت تبادلات گازی، پالس اکسی‌متری، معاینه سیستم تنفسی)
  - حوزه ۴: فعالیت / استراحت (بررسی در بخش‌های عملکرد قلبی–عروقی، تنفسی، عضلانی–اسکلتی و الگوی خواب)
  - حوزه ۵. ادراک / شناخت (بررسی سطح هوشیاری و جهت‌یابی، تکلم، ادراک و معاینه اعصاب مرکزی و نخاعی)
  - حوزه ۶. درک از خود
  - حوزه ۷. رابطه نقش
  - حوزه ۸. جنسی (معاینات دوره ای، خودآزمایی پستان و بیضه‌ها، و معاینه پستان و دستگاه تناسلی)
  - حوزه ۹. تطابق / تحمل استرس
  - حوزه ۱۰. اصول زندگی (اعتقادات معنوی و باورهای مذهبی، فرهنگ و ...)
  - حوزه ۱۱. ایمنی / حفاظت (بررسی از نظر واکنش‌های حساسیتی، مخاطرات محیطی، تنظیم درجه حرارت بدن، معاینه رفلکس‌های حفاظتی و دستگاه‌های حفاظتی، شامل پوست و ضمایم آن، حواس پنج‌گانه و سیستم خون‌ساز و غدد لنفاوی)
  - حوزه ۱۲. آسایش (بررسی الگوی درد بیمار با الگوی PQRST و مقیاس‌های معتبر)
  - حوزه ۱۳. رشد / تکامل (بررسی شاخص‌های رشد و تکامل، از قبیل قد، وزن، مهارت‌های حرکتی و رویش دندان‌ها)
- ✓ نتیجه‌گیری از داده‌های جمع‌آوری شده به صورت تفسیر داده‌ها در جهت تعیین مشکل، تشخیص‌گذاری
- ✓ آشنایی با زبان‌های استاندارد پرستاری (SNL: Standard Nursing Language) شامل تشخیص‌های پرستاری ناندا (NANDA)، طبقه‌بندی پیامدهای پرستاری (NOC) و طبقه‌بندی مداخلات پرستاری (NIC) و نحوه ارتباط دادن آن‌ها در فرآیند پرستاری
- ✓ تعیین اهداف، برنامه‌ریزی و مداخلات پرستاری
- ✓ اجرا و ارزشیابی
- ✓ نحوه گزارش‌نویسی مبتنی بر فرآیند پرستاری با مدل SOAPIE

ب) عملی:

- ✓ آشنایی با نحوه گرفتن شرح‌حال، انجام مصاحبه و معاینات
- ✓ تمرین آموخته‌های نظری در پراتیک با انجام مصاحبه و معاینه روی همکلاسی‌ها یا بیمارنما، جمع‌آوری داده‌های وی براساس مدل گوردون، و پایش وضعیت سلامت وی
- ✓ پس از جمع‌آوری داده‌ها، تشخیص مشکل یا خطر برای وقوع مشکل و قوت‌ها برای ارتقا سلامتی با خوشه‌بندی اطلاعات مرتبط با هم، و تدوین این مشکلات و خطرات در قالب بیانیه تشخیص پرستاری با استفاده از زبان تشخیص‌های پرستاری ناندا

روش تدریس

سخنرانی، پرسش و پاسخ، نمایش فیلم‌های آموزشی، تکالیف فردی و گروهی، امکانات معاینه فیزیکی در مرکز مهارت‌های بالینی (شامل گوشی پزشکی، چارت اسنل، دیاپازون، اتوسکوپ، افتالموسکوپ، اسپکولوم بینی، چراغ‌قوه پزشکی خودکاری، چکش رفلکس، مولاژ صداهای ریوی و قلبی، و غیره)

وظایف دانشجو

- ✓ حضور به موقع در کلاس‌های نظری و عملی
- ✓ شرکت فعال در جلسات پرسش و پاسخ، و انجام به موقع تکالیف
- ✓ توانایی برقرای ارتباط موثر با مددجو و معاینه سیستم های مختلف بدن و شناسایی علایم طبیعی از غیر طبیعی

شیوه ارزشیابی

✓ پرسش‌های کلاسی و تکالیف	۱۰ درصد
✓ آزمون عملی	۳۰ درصد
✓ آزمون پایان دوره	۶۰ درصد

ارزشیابی عملی

- ✓ هر دانشجو بایستی قادر باشد براساس فرم‌های مربوطه، تاریخچه سلامتی (شرح‌حال بیمار) را از مددجو تهیه نماید و بتواند روی همکلاسی‌های خود یا بیمارنما، روش‌های مختلف معاینات بالینی را نشان دهد و علائم غیرطبیعی را از موارد طبیعی افتراق داده و همچنین، بتواند از وسایل و ابزارهای مختلف معاینه به طور صحیح و مناسب استفاده نماید، و هنگام معاینه بیماران را در وضعیت‌های صحیح قرار دهد.
- ✓ ارزیابی مبتنی بر گزارش یک کیس شبیه‌سازی شده براساس مدل گوردون، تعیین تشخیص‌های پرستاری، اهداف، پیامدها و مداخلات پرستاری مرتبط (Project-Based Assessment).

منابع فارسی

۱. بیتز. باراپارا. معاینات بالینی و روش گرفتن شرح حال. ترجمه منوچهر قارونی، دکتر مهسا علی خواصی امینی، دکتر نیلوفر جوهری . تهران: انتشارات اندیشه رفیع . آخرین چاپ.

۲. معاینه فیزیکی برای پرستاران تألیف دکتر فضل الله احمدی، دکتر عیسی محمدی، آخرین چاپ

۴. معاینه فیزیکی برای پرستاران تألیف غضنفر رفیعی، آخرین چاپ

۵. بررسی و معاینات بالینی برای پرستاران، تألیف شیوا سادات بصام پور، شکوه ورعی، آخرین چاپ

۶. زمان‌زاده و همکاران، تشخیص‌های پرستاری ناندا ۲۰۲۳، تعاریف و طبقه بندی، ۱۴۰۲، جامعه‌نگر، تهران، ایران.

۷. زمان‌زاده و همکاران، طبقه‌بندی مداخلات پرستاری (NIC)، ۱۴۰۱، جامعه‌نگر، تهران، ایران.

۸. زمان‌زاده و همکاران، طبقه‌بندی پیامدهای پرستاری (NOC) سنجش پیامدهای سلامتی، ۱۴۰۲، جامعه‌نگر، تهران، ایران.

منابع انگلیسی

9. Bartes, Barbara; " A Guide to Physical Examination and History Taking". Harper & Row Co. Last Ed

10. Fuller J & Schuller-Ayers. Health Assessment: A Nursing Approach. Last Ed, Lippincott Co.

11. Weber, j and Kelly, j.Health assessment in nursing. Philadelphia: Lippincott. Wiliams & wilkins(a wolters kluwer company), Last Ed.

جدول زمان‌بندی درس فرآیند پرستاری و بررسی وضعیت سلامت (نظری و عملی)
نیمسال دوم ۱۴۰۳ - ۱۴۰۲

جلسات	سرفصل مطالب	ساعت ارائه	نحوه ارائه	امکانات مورد نیاز	روش ارزشیابی
اول	معارفه، ارائه طرح دوره و آشنایی با اهداف، محتوی و ارزشیابی. اهمیت بررسی و شناخت وضعیت سلامت مددجو، اصول و تکنیک‌های مصاحبه و برقراری ارتباط.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی
دوم	بررسی وضعیت سلامت پوست، مو، ناخن.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی
سوم	بررسی وضعیت سلامت دهان، حلق، چشم، بینی، سر و گردن و ریه.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی
چهارم	بررسی وضعیت سلامت دستگاه عضلانی-حرکتی و دستگاه گوارش.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ نمایش فیلم آموزشی	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی
پنجم	بررسی وضعیت سلامت قلبی-عروقی، بررسی وضعیت سلامت سیستم عصبی.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ نمایش فیلم آموزشی	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی
ششم	آشنایی با ضرورت استفاده از نظریه‌ها، مدل‌ها یا چارچوب‌های پرستاری برای پایش وضعیت سلامت مددجو. آشنایی با مراحل فرآیند پرستاری.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ ارائه کیس	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی تکلیف گروهی
هفتم	آشنایی با مراحل فرآیند پرستاری. بررسی و آشنایی با زبان‌های استاندارد پرستاری، شامل تشخیص‌های پرستاری ناندا، طبقه‌بندی پیامدهای پرستاری و طبقه‌بندی مداخلات پرستاری.	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ ارائه کیس	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی تکلیف گروهی
هشتم	نحوه گزارش‌نویسی مبتنی بر فرآیند پرستاری با مدل SOAPIE	۲	سخنرانی پرسش و پاسخ ارائه کیس	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور	پرسش کلاسی تکلیف گروهی
نهم تا چهاردهم	عملی (در قالب ۴ گروه)	-	تمرین عملی بر روی مانکن آموزشی ایفای نقش	وایت بورد، رایانه، اسلاید، پروژکتور، مولاژ، وسایل معاینات فیزیکی	ارزشیابی عملی
پانزدهم	امتحان	۴	-	اسلاید، پروژکتور، مولاژ، وسایل معاینات فیزیکی	ارزشیابی عملی (نحوه کار با وسایل معاینات فیزیکی، انجام آزمون‌های عملی روی مولاژ)

شانزدهم	امتحان	۴	–	اسلاید، پروژکتور، مولاژ، وسایل معاینات فیزیکی	ارزشیابی عملی (نحوه کار با وسایل معاینات فیزیکی، انجام آزمون‌های عملی روی مولاژ)